

Őrizzük meg a vesénk egészségét

Törődjünk az emberekkel, óvjuk a bolygónkat

A krónikus vesebetegség (CKD) jelentős és egyre növekvő globális egészségügyi kihívás, amely világszerte minden tizedik embert érint [1]. A korai stádiumokban gyakran tünetmentes krónikus vesebetegség (CKD) észrevétlenül progrediálhat, akár súlyos egészségügyi következményekkel járhat, mélyrehatóan befolyásolva az egyéneket, a családokat és a közösségeket. A betegség jelentősen növeli a szív- és érrendszeri szövődmények kockázatát, rontja az életminőséget és veseelégtelenséghez vezethet, ahol a túlélés az életfenntartó vesepótló terápiáktól, a dialízistől vagy a transzplantációtól függ. Terhei egyenetlenül oszlanak meg, aránytalanul sújtják a hátrányos helyzetű populációkat és súlyosbítják a meglévő egészségügyi egyenlőtlenségeket.

A korai felismerés életet menthet. Az egyszerű, nem invazív és költséghatékony vér- és vizeletvizsgálat segítségével azonosítható a veseműködési zavar, lehetővé téve az időben történő beavatkozásokat, amelyek lassítják a betegség progresszióját [2]. A magas kockázatú populációk szűrése – cukorbetegség, magas vérnyomásban szenvedők, szív- és érrendszeri betegségekben szenvedők, elhízottak vagy akiknél a vesebetegség családi előfordulása – rendkívül hatékony. A közösségi alapú programok bővíthetik a hozzáférést a kevésbé kiszolgált populációkban. A krónikus vesebetegség korai felismerése nemcsak megőrzi a vesefunkciót, hanem csökkenti az erőforrás-igényes kezelések szükségességét és javítja a hosszú távú eredményeket.

A környezeti változások tovább növelik ezt a terhet. Az éghajlattal kapcsolatos kockázatok – a légszennyezés, a hőstressz, a kiszáradás és a szélsőséges időjárási események – fokozzák a krónikus vesebetegség kockázatát és felgyorsítják annak előrehaladását. Az emelkedő globális hőmérséklet a trópusi betegségek terjedését is elősegíti, amelyek károsíthatják a veséket. Ugyanakkor a végstádiumú vesebetegség kezelése – különösen a dialízis – erőforrás-igényes: nagy mennyiségű vizet, energiát és egyszer használatos műanyagot igényel és üvegházhatású gázok kibocsátásával jár. Már egyetlen hemodialízis-kezelés szénlábnyoma egyenértékű lehet 240 kilométernyi autózéssel. Ez egy visszacsatolási hurkot hoz létre: a vesebetegség és a klímaváltozás egymást súlyosbítják.

Globális fordulóponthoz érkeztünk. A 78. Egészségügyi Világközgyűlésen az Egészségügyi Világszervezet (WHO) elfogadta első, a vesebetegségekkel foglalkozó határozatát [3]. Ez a történelmi döntés a vese egészségét globális közegészségügyi prioritásként emeli ki, hivatalosan kijelöli a Vese Világnapját, és sürgeti a megelőzést, a tudatosságot, a kezeléshez való hozzáférést és a környezeti kockázatok csökkentését érdekében tett intézkedéseket.

Cselekvésre való felhívás: Több érdekelt fél bevonásával létrejövő kötelezettségvállalás

Egy egészségesebb, méltányosabb és fenntarthatóbb jövő megteremtésére a vese egészségének érdekében felszólítjuk a kormányokat, az egészségügyi rendszereket, az ipart és a közösségeket, hogy működjenek együtt az alábbiakban:

- **A vesebetegségek megelőzésének, korai felismerésének és időben történő kezelésének előtérbe helyezése.** A vese egészsége 8 arany szabályának népszerűsítése, a krónikus vesebetegség (CKD) vizsgálatának integrálása a magas kockázatú populációk rutinszerű ellátásába, valamint a lakossági figyelemfelkeltő kampányok megerősítése a korai felismerés és a megelőző ellátás ösztönzése, végső soron pedig a kórházi beavatkozások szükségességének csökkentése érdekében.
- **A transzplantációhoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása.** A dialízist megelőző és korai transzplantációhoz való hozzáférés kiterjesztése nemcsak a túlélést és az életminőséget javítja, hanem csökkenti a költséges dialízisfüggőséget, a műanyag hulladékot és a kibocsátást, valamint kezeli a globális egyenlőtlenségeket.
- **A dialízis fenntarthatóságának megteremtése.** Az alacsonyabb környezeti terhelésű terápiák innovációjának felgyorsítása, az otthoni lehetőségek, például a peritoneális dialízis előnyben részesítése, a környezetbarát gyakorlatok, mint például a víz újrafelhasználásának és az anyagok újrahasznosításának előmozdítása, az ellátás minőségének megőrzésével.
- **A betegek szükségleteinek védelme a környezetbarát veseellátásban.** A fenntarthatóság soha nem történhet a betegek kárára. A kezdeményezéseknek a rendszerszintű hiányosságokra kell összpontosítaniuk (pl. energiahatékony gépek, toxinmentes felszerelés), és a betegek véleményét is figyelembe kell venni a bizalom, az átláthatóság és a járulékos előnyök biztosítása érdekében.
- **Befektetés a megvalósítási út minden vonatkozásában.** A szakpolitikák és a finanszírozás megerősítése, partnerségek kiépítése a kormányok és a vállalkozások között az innováció támogatása érdekében, valamint gyakorlati megoldások támogatása alacsony erőforrásigényű megoldásokban, mint például a műszakváltások, a mobil klinikák és a manuális peritoneális dialízis készülékek.

[1] GBD Chronic Kidney Disease Collaboration. *Global, regional, and national burden of chronic kidney disease, 1990–2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019*. Lancet. 2020;396: 1–18. doi:10.1016/S0140-6736(20)32336-8

[2] Bowe B, Artimovich E, Xie Y, et al. The global and national burden of chronic kidney disease attributable to ambient fine particulate matter air pollution: a modelling study. *BMJ Global Health* 2020;5:e002063. doi:10.1136/bmjgh-2019-002063

[3] WHO. *Reducing the burden of noncommunicable diseases through promotion of kidney health and strengthening prevention and control of kidney disease*. Available at: https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/EB156/B156_CONF6-en.pdf (Accessed: 01 September 2025).